

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA TRISTAN v. REPUBLICII MOLDOVA

(Cererea nr. 13451/15)

HOTĂRÂRE

Art. 7 • Condamnarea reclamantei în baza unei prevederi penale intrate în vigoare după data evenimentelor, care a modificat formulările referitoare la subiectul infracțiunii • Spre deosebire de legiuitor, judecătorii naționali, fără vreo justificare, nu au făcut distincție între cele două noțiuni, ceea ce este considerat a fi o interpretare care nu respectă formularea prevederilor respective • Interpretare care a adus mai multă incertitudine • Jurisprudența ulterioară cauzei reclamantei este, de asemenea, o sursă de incertitudine • Concluziile instanțelor naționale nu sunt previzibile în mod rezonabil

STRASBOURG

4 iulie 2023

DEFINITIVĂ
04/10/2023

*Această hotărâre a devenit definitivă în baza Articolului 44 § 2 din
Convenție. Ea poate suferi modificări de formă.*

În cauza Tristan v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-o Cameră compusă din:

Arnfinn Bårdsen, *Președinte,*

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo,

Saadet Yüksel,

Lorraine Schembri Orland,

Frédéric Krenc,

Diana Sârcu, *judecători,*

și Dorothee von Arnim, *Grefier adjunct al Secției,*

Având în vedere cererea (nr. 13451/15) *versus* Republica Moldova, depusă la Curte la 4 martie 2015 în baza Articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către o cetățeană moldoveană, dna Tatiana Tristan („reclamanta”),

Având în vedere decizia de a comunica Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”) plângerile reclamantei în baza Articolelor 6 § 1 și 7 § 1 din Convenție, cu privire la ceea ce ea considera a fi o interpretare extensivă a noii legi penale, și de a declara inadmisibil restul cererii,

Având în vedere observațiile depuse de către părți,

Deliberând în privat la 13 iunie 2013,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Prezenta cerere se referă la condamnarea reclamantei pentru săvârșirea unei infracțiuni care, în opinia ei, nu-i mai putea fi imputată ca urmare a modificării prevederilor relevante din legea penală, care a avut loc în timp ce cauza penală în privința sa era în desfășurare. Cauza ridică întrebări în special în baza Articolului 7 § 1 din Convenție.

ÎN FAPT

2. Reclamanta s-a născut în anul 1954 și locuiește în Valea Perjii. Ea a fost reprezentată de către dl G. Ulianoschi, avocat în Chișinău.

3. Guvernul a fost reprezentat de către Agentul său, dl O. Rotari.

4. În perioada 2003-2007, reclamanta a deținut funcția de primar al comunei Valea Perjii (raionul Cimișlia).

I. PROCEDURA

5. La 25 decembrie 2008, un procuror din cadrul Procuraturii Cimișlia a pus reclamanta sub învinuire pentru exces de putere săvârșit de către o persoană cu funcții de răspundere, infracțiune prevăzută la art. 328 alin. (1)

din Codul Penal (paragraful 26 *infra*). El a acuzat reclamanta că ar fi sustras fonduri în timpul exercitării mandatului său de primar.

6. La 23 martie 2011 procurorul a recalificat învinuirea adusă reclamantei. El a acuzat reclamanta de faptul că ar fi depășit în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate primarului prin lege, sustrăgând din fondurile municipale, prin angajări și contracte fictive, în perioada 2003-2007, suma totală de 54.616 lei (echivalentul a aproximativ 3.210 euro, potrivit ratei oficiale de schimb aplicabile la data emiterii ordonanței procurorului). Procurorul a calificat faptele care i se imputau reclamantei ca exces de putere săvârșit de către o persoană cu înaltă funcție de răspundere, infracțiune prevăzută la art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, în redacția în vigoare la acel moment (paragraful 26 *infra*).

7. În aceeași zi, procurorul a semnat rechizitoriul și a expediat cauza către instanța de judecată competentă.

8. În timpul examinării cauzei, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 245 din 2 decembrie 2011 care, *inter alia*, a modificat prevederile art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, prin înlocuirea, în special, a expresiei „persoană cu înaltă funcție de răspundere” cu expresia „persoană cu funcție de demnitate publică”. Legea respectivă a modificat, de asemenea, art. 123 din Codul penal, prin introducerea și definirea noțiunii de „persoană cu funcție de demnitate publică” (a se vedea paragraful 27 *infra*).

9. La 28 iunie 2012, procurorul responsabil de caz a emis o ordonanță care specifică faptul că reclamanta era învinuită de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, în redacția nouă.

10. Prin sentința Judecătorei Cimișlia din 20 iulie 2012, reclamanta a fost recunoscută vinovată pentru exces de putere comis de către o „persoană cu funcție de demnitate publică”. Ea a fost condamnată la 6 ani de închisoare, însă absolvită de executarea acestei pedepse, în baza unei legi cu privire la amnistie. Totodată, ea a fost privată de dreptul de a ocupa funcții de demnitate publică pe un termen de 3 ani.

11. Reclamanta a depus o cerere de apel prin care a contestat probele care au stat la baza sentinței adoptate în privința sa, și a solicitat să fie achitată. Procurorul, de asemenea, a contestat sentința, susținând că legea amnistiei ar fi fost aplicată în mod eronat.

12. Printr-o decizie din 14 decembrie 2012, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de apel declarată de către reclamantă, însă din alte motive decât cele invocate de către ea. În principal, instanța a stabilit că învinuirea adusă reclamantei era vagă și imprecisă. Instanța a constatat, *inter alia*, că organul de urmărire penală nu stabilise dacă reclamanta ocupa o funcție de demnitate publică. Concluzionând că învinuirea adusă reclamantei era nulă, instanța de apel a dispus încetarea procesului penal.

13. Reclamanta a contestat cu recurs această decizie, solicitând recunoașterea nevinovăției sale. La rândul său, procurorul a formulat un recurs prin care a solicitat reexaminarea cauzei.

14. Prin decizia sa din 21 mai 2013, Curtea Supremă de Justiție a constatat că procesul penal nu fusese clasat în corespundere cu prevederile legale și a transmis cauza spre reexaminare la Curtea de Apel Chișinău.

15. La 11 noiembrie 2013, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul reclamantei ca nefondat, a admis apelul procuraturii și a casat parțial sentința pronunțată de către instanța de fond în partea privind absolvirea de la executarea pedepsei de șase ani de închisoare. Curtea de Apel a respins argumentul reclamantei, potrivit căruia ea nu era o „persoană cu funcție de demnitate publică”, deoarece această formulare înlocuia expresia „persoană cu înaltă funcție de răspundere” din art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

16. Reclamanta a contestat cu recurs, plângându-se, *inter alia*, că învinuirea adusă îi atribuisese calitatea de „persoană cu funcție de demnitate publică”.

17. Prin decizia sa definitivă din 30 iulie 2014, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul și a menținut decizia Curții de Apel din 11 noiembrie 2013. Decizia a fost pronunțată la 10 septembrie 2014.

II. EVOLUȚII ULTERIOARE

18. La 22 decembrie 2014, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat o hotărâre explicativă în care a susținut că un primar nu este o „persoană cu funcție de demnitate publică”, în sensul legii penale (a se vedea paragraful 32 *infra*).

19. La 23 februarie 2015, reclamanta a depus un recurs în anulare împotriva deciziilor pronunțate în cauza penală împotriva sa. Referindu-se la hotărârea explicativă menționată mai sus, ea a susținut că infracțiunea prevăzută la art. 328 alin. (3) lit. (b) din Codul penal în noua sa redacție nu-i putea fi imputată. Ea a invocat că modificarea acestei dispoziții a eliminat caracterul penal al faptelor de care era acuzată și că, în aplicarea principiului retroactivității legii penale mai blânde, ea nu mai putea fi urmărită și condamnată în baza acestei prevederi. Ea a mai susținut că instanțele aplicaseră în mod extensiv și în detrimentul ei noua versiune a art. 328 alin. (3) lit. (b) din Codul penal și că acest lucru condusesese la o încălcare a Articolelor 6 și 7 din Convenție.

20. Prin decizia sa din 10 decembrie 2015, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul în anulare ca inadmisibil. Făcând referire la art. 112 din Constituție (paragraful 24 *infra*) și, în special, la anexa la Legea nr. 199 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică (paragraful 29 *infra*), instanța a susținut că primarul este o „persoană care deține o funcție demnitate publică”. Cu referire la hotărârea explicativă din 22 decembrie 2014, Curtea Supremă de Justiție a precizat că ea avea caracter de recomandare, fiind destinată să uniformizeze practica judiciară, și că ea putea fi aplicată din momentul adoptării sale, care, potrivit Curții Supreme, avusese loc ulterior încetării procesului în privința reclamantei.

21. Dintre cei zece judecători ai Curții Supreme de Justiție care au adoptat decizia din 10 decembrie 2015, patru au exprimat o opinie separată. Ei au considerat că reclamanta, în calitate sa de primar, nu era o „persoană cu funcție de demnitate publică”. De asemenea, ei au notat că reclamanta invocase acest aspect în recursul său ordinar pe care îl depusese împotriva deciziei instanței de apel și că acest argument a rămas fără un răspuns.

22. După ce prezenta cerere a fost comunicată Guvernului, reclamanta a depus un nou recurs în anulare în vederea redeschiderii procedurii naționale.

23. Prin decizia sa din 7 mai 2020, Curtea Supremă de Justiție a decis că acest recurs era identic cu recursul în anulare depus anterior și l-a respins ca inadmisibil.

CADRUL JURIDIC RELEVANT ȘI PRACTICA INTERNĂ PERTINENTĂ

I. PREVEDERILE CONSTITUȚIEI ȘI ALE CODULUI ELECTORAL

24. Pasajele relevante din art. 112 din Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, prevăd următoarele:

„(3) Modul de alegere a consiliilor locale și a primarilor (...) este stabilit de lege.”

25. Codul electoral din 21 noiembrie 1997, care are statut de lege organică, prevede – printre alte dispoziții în acest sens – alegerea primarilor prin vot direct.

II. PREVEDERILE CODULUI PENAL ÎN VIGOARE LA DATA EVENIMENTELOR

26. Prevederile Codului penal relevante prezentei cauze, în versiunea care era în vigoare înainte de 3 februarie 2012, erau formulate după cum urmează:

Articolul 123. Persoana cu funcție de răspundere

„(2) Prin persoană cu înaltă funcție de răspundere se înțelege persoana cu funcție de răspundere al cărei mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și de legile organice (...).”

Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

„(1) Săvârșirea de către o persoană cu funcție de răspundere a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege (...) se pedepsește cu amendă (...) sau cu închisoarea de până la 3 ani (...).

(...)

(3) Aceleași acțiuni (...):

(...)

b) săvârșite de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;

HOTĂRÂREA TRISTAN v. REPUBLICĂ MOLDOVA

(...) se pedepsesc cu închisoare de la șase la zece ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la doi la cinci ani.”

III. PREVEDERILE CODULUI PENAL ÎN VIGOARE LA DATA DESFĂȘURĂRII PROCESULUI ÎN PRIVINȚA RECLAMANTEI

27. Prevederile relevante din Codul penal, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 245 din 2 decembrie 2011, care au intrat în vigoare la 3 februarie 2012, prevăd următoarele:

Articolul 123. Persoana cu funcție de răspundere, persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică

„(3) Prin persoană cu funcție de demnitate publică se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, în condițiile legii (...). ”

Articolul 328. Excesul de putere

„(1) Săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege (...) se pedepsește cu amendă (...) sau cu închisoare de până la trei ani (...).

(...)

(3) Aceleași acțiuni (...):

(...)

b) săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică;

(...) se pedepsesc cu închisoare de la șase până la zece ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la doi până la cinci ani.”

IV. PREVEDERILE CODULUI PENAL ÎN VIGOARE DUPĂ FINALIZAREA PROCEDURILOR ÎN PRIVINȚA RECLAMANTEI

28. La 1 august 2016 a intrat în vigoare o nouă modificare la art. 123 alin. (3) din Codul penal. Prevederile relevante au următorul cuprins:

„(3) Prin persoană cu funcție de demnitate publică se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege (...).”

V. LEGEA ORGANICĂ CU PRIVIRE LA STATUTUL PERSOANELOR CU FUNCȚII DE DEMNITATE PUBLICĂ

29. Art. 2 alin. (2) din Legea organică nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică definește funcția de demnitate publică ca fiind o funcție publică ce se ocupă prin mandat obținut direct, în urma alegerilor, sau indirect, prin numire în condițiile legii. Una dintre funcțiile publice enumerate în anexa la lege este cea de primar.

VI. PREVEDERILE DIN CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

30. Prevederile relevante ale art. 39 din Codul de procedură penală stabilesc următoarele :

„Curtea Supremă de Justiție:

(...)

5) adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale;

(...)”

VII. PREVEDERILE DIN LEGEA CU PRIVIRE LA CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

31. Prevederile relevante din Legea nr. 789 din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, în vigoare la data evenimentelor, aveau următorul cuprins:

Articolul 2. Atribuțiile Curții Supreme de Justiție

„Curtea Supremă de Justiție:

(...)

d) să explice din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce (...) nu au caracter obligatoriu pentru judecători;

(...)”

Articolul 16. Competența Curții Supreme de Justiție

„Plenul Curții Supreme de Justiție:

(...)

c) examinează rezultatele generalizării practicii judiciare și adoptă hotărâri cu caracter explicativ;

(...)”

VIII. PRACTICA NAȚIONALĂ

32. Prevederile relevante prezentei cauze din Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22 decembrie 2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție au următorul conținut:

„6.4. În conformitate cu art. 123 alin (3) din Codul penal, prin „persoană cu funcție de demnitate publică” se înțelege una din următoarele categorii de persoane:

1) persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova;

2) persoana care este investită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern, în condițiile legii; (...).

În plus, lista persoanelor care ocupă funcție de demnitate publică este prevăzută în anexa la Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. În cazul unor neconcordanțe legislative între art. 123 alin. (3) din Codul penal și anexa la [legea respectivă], instanțele vor acorda prioritate definiției prevăzute la art. 123 alin. (3) din Codul penal pentru noțiunea de „persoană cu funcție de demnitate publică”. Această prioritate [derivă din faptul că] (...) actul legislativ trebuie să fie în concordanță cu sistemul de codificare și unificare a legislației. [De asemenea, ea rezultă] din principiul conform căruia, în cazul în care există un conflict între normele prevăzute în două acte legislative cu aceeași forță juridică, se aplică dispozițiile actului adoptat ulterior. (...) În sensul legii penale, un primar nu este o persoană care ocupă o funcție de demnitate publică, chiar dacă funcția de primar este menționată în anexa la Legea nr. 199. Într-adevăr, potrivit art. 112 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova, modul de alegere a primarilor este stabilit prin lege și, prin urmare, nu este reglementat de Constituție, iar simpla menționare în Constituție a modului de alegere a primarilor nu echivalează cu o reglementare. În caz contrar, ar exista o interpretare extensivă defavorabilă, care încalcă principiul legalității (...).”

33. În hotărârea sa explicativă nr. 7 din 15 mai 2017, Plenul Curții Supreme de Justiție a clarificat că după intrarea în vigoare a modificărilor legislative la 1 august 2016 (paragraful 28 *supra*), în sensul legii penale, primarul este considerat o persoană cu funcție de demnitate publică, și a reamintit că acest lucru nu era valabil anterior.

34. Printr-o hotărâre din 22 iulie 2016, Curtea Constituțională a făcut următoarele constatări cu privire la hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție, însă fără a declara neconstituționale prevederile art. 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (paragraful 31 *supra*):

„ 112. (...) un sistem în care Curții Supreme de Justiție îi este acordată posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente. Mai mult, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor. Adoptarea de către instanța supremă (...) a unor ghiduri de practică obligatorii pentru jurisdicțiile inferioare, situație întâlnită în câteva țări post-sovietice, ridică probleme în această privință.

113. Astfel, asemenea „recomandări/explicații” (...) nu pot sta la baza unei hotărâri judecătorești, care urmează a fi întemeiată exclusiv pe prevederile legale. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 7 § 1 DIN CONVENȚIE

35. Reclamanta s-a plâns că a fost condamnată în baza unei legi penale care intrase în vigoare în timp ce cauza penală împotriva sa era în desfășurare și care, în opinia sa, nu îi era aplicabilă. Ea a susținut că, spre deosebire de legea penală în vigoare la momentul producerii evenimentelor, noua lege nu prevedea o pedeapsă pentru faptele de care fusese acuzată. Ea a invocat Articolul 7 § 1 din Convenție, care are următorul cuprins:

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.”

A. Cu privire la admisibilitate

36. Constatând că plângerea nu este în mod vădit nefondată sau inadmisibilă pentru orice alt motiv prevăzut la Articolul 35 din Convenție, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Observațiile părților

37. Reclamanta a explicat că inițial ea fusese învinuită de exces de putere comis de către „o persoană care ocupă o înaltă funcție de răspundere”, infracțiune prevăzută la art. 328 alin. (3) din Codul penal, în redacția în vigoare la data producerii evenimentelor. Ea a susținut că, în urma unei modificări aduse acestei prevederi în timpul examinării cauzei, ea a fost învinuită și ulterior condamnată pentru exces de putere comis de către „o persoană cu funcție de demnitate publică”. Ea a invocat că, deși infracțiunea prevăzută în vechea versiune a Codului penal îi putea fi imputată în calitate de primar, noua versiune a aceleiași dispoziții nu i se mai putea aplica în această calitate. De asemenea, referindu-se la definiția noțiunii de „persoană cu funcție de demnitate publică” introdusă la art. 123 alin. (3) din Codul penal prin aceeași modificare legislativă (paragraful 27 *supra*), ea a susținut că funcția de primar nu îndeplinea niciuna dintre criteriile prevăzute acolo. În particular, ea a susținut că modalitatea de alegere a primarului nu este

reglementată de Constituție, ci de lege, și că primarul nu este numit sau ales de către Parlament, Președintele Republicii ori Guvern.

38. De asemenea, în condițiile în care Legea nr. 199 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică (paragraful 29 *supra*) menționează în anexa sa funcția de primar printre funcțiile care intră în domeniul său de aplicare, reclamanta a susținut că, de fapt, Codul penal constituie o lege specială în raport cu Legea nr. 199 și că, prin urmare, în prezenta cauză trebuia să fie aplicată definiția dată de Codul penal noțiunii de „persoană cu funcție de demnitate publică”.

39. În plus, reclamanta a susținut că noua lege penală era mai blândă pentru ea, deoarece limita cercul persoanelor care puteau fi învinuite de infracțiunea respectivă, excluzând în special persoanele care dețin funcția de primar. Ea a menționat că, având în vedere principiul retroactivității legii penale mai blânde, ea nu mai putea fi urmărită penal în baza art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

40. Ea a susținut că argumentele sale erau confirmate atât de hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție din 22 decembrie 2014 și 15 mai 2017 (paragrafele 32 și 33 *supra*), cât și de cea de-a doua modificare a art. 123 alin. (3) din Codul penal, care a intrat în vigoare după finalizarea procesului penal în prezenta cauză (paragraful 28 *supra*).

41. Reclamanta a susținut că procuratura, fără a ține cont, potrivit ei, de dispozițiile relevante prezentei cauze, a considerat că vechea noțiune de „persoană cu înaltă funcție de răspundere” și noua noțiune de „persoană cu funcție de demnitate publică” erau identice. De asemenea, ea a deplâns faptul că instanțele au omis să verifice dacă ea, în calitate de primar, îndeplinea criteriile din definiția de „persoană cu funcție de demnitate publică”.

42. În consecință, reclamanta a criticat instanțele naționale pentru faptul că aplicaseră extensiv, prin analogie și în dezavantajul său, noile prevederi ale art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, care intraseră în vigoare după desfășurarea evenimentelor. Ea a considerat că punerea sub învinuire și condamnarea sa în baza acestor noi dispoziții penale erau ilegale și le-a calificat ca o încălcare a drepturilor sale garantate de Articolul 7 § 1 din Convenție.

43. În replică, Guvernul a susținut că funcția de primar îndeplinea criteriile prevăzute la art. 123 alin. (3) din Codul penal, în vigoare de la 3 februarie 2012, și că, prin urmare, primarul era o „persoană cu funcție de demnitate publică”. În sprijinul argumentului său, el a explicat faptul că art. 112 din Constituție se referă la modalitatea de alegere a primarilor și a adăugat că funcția de primar este inclusă în anexa la Legea nr. 199 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Cu referire la concluziile Plenului Curții Supreme de Justiție din hotărârea sa explicativă din 22 decembrie 2014, Guvernul a susținut că acestea erau recomandări destinate să uniformizeze practica judiciară, se aplicau de la data adoptării

acestei hotărâri și că procesul penal în privința reclamantei fusese finalizat cu mult înainte de această dată.

44. Guvernul a susținut că, chiar și în eventualitatea în care reclamanta nu ar fi ocupat o funcție de demnitate publică, situația ei nu s-ar fi schimbat. El a explicat că, în orice caz, reclamanta era o persoană publică și că legislația penală pedepsea excesul de putere comis de către o persoană publică. El a susținut că reclamanta, în calitate de primar, ar fi putut prevedea în mod rezonabil că va fi pasibilă de o sancțiune penală pentru fapta de sustragere de care era învinuită și că, prin urmare, au fost îndeplinite criteriile de previzibilitate și de accesibilitate ale legislației penale.

45. De asemenea, Guvernul a reamintit că interpretarea și aplicarea dreptului intern revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor de judecată. El a adăugat că, în orice sistem juridic, formularea unei dispoziții legale, oricât de clară ar fi aceasta, lasă în mod inevitabil loc de interpretare judiciară. El a notat că, în prezenta cauză, modificările aduse legislației penale erau recente, că nu exista jurisprudență națională în această privință și că, prin urmare, judecătorul național dispunea de o marjă largă de interpretare. El a susținut că, în aceste condiții, instanțele naționale erau îndreptățite să interpreteze noțiunea de „persoană cu funcție de demnitate publică” ca fiind echivalentă cu cea de „persoană cu înaltă funcție de răspundere”.

2. *Aprecierea Curții*

a) **Rezumatul principiilor relevante**

46. Curtea reiterează că garanția cuprinsă la Articolul 7, un element esențial al statului de drept, ocupă un loc preeminent în sistemul de protecție al Convenției, fiind demonstrat de faptul că Articolul 15 nu permite nicio derogare de la acesta, nici măcar în caz de război sau de alt pericol public. În conformitate cu obiectul și scopul său, acesta trebuie interpretat și aplicat astfel încât să asigure o protecție efectivă împotriva urmărilor penale, condamnărilor și pedepselor arbitrare (*Del Río Prada v. Spania* [MC], nr. 42750/09, § 77, CEDO 2013, *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], nr. 35343/05, § 153, CEDO 2015, și *Ilmseher v. Germania* [MC], nr. 10211/12 și 27505/14, § 202, 4 decembrie 2018).

47. Articolul 7 nu se limitează la interzicerea aplicării retroactive a legii penale în detrimentul acuzatului: el garantează, de asemenea, în mod mai general, principiul legalității infracțiunilor și pedepselor (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) și principiul conform căruia legea penală nu ar trebui să fie aplicată în mod extensiv în detrimentul acuzatului, în special prin analogie (*Del Río Prada*, pre-citată, § 78, *Vasiliauskas*, pre-citată, § 154, și *Kokinakis v. Grecia*, 25 mai 1993, § 52, seria A nr. 260-A).

48. Curtea reamintește că Articolul 7 § 1 din Convenție garantează nu doar principiul neretroactivității legilor penale mai severe, ci și, implicit,

principiul retroactivității legilor penale mai blânde. Acest principiu se reflectă în regula potrivit căreia, în cazul în care legea penală în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii și legile penale ulterioare adoptate înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive sunt diferite, judecătorul trebuie să aplice legea ale cărei dispoziții sunt mai favorabile inculpatului (*Scoppola v. Italia* (nr. 2) [MC], nr. 10249/03, § 109, 17 septembrie 2009, *Avizul consultativ privind utilizarea tehnicii de „normă de trimitere” pentru definirea unei infracțiuni și criteriile care trebuie aplicate pentru a compara legea penală în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii și legea penală modificată* [MC], cererea nr. P16-2019-001, Curtea Constituțională a Armeniei, § 82, 29 mai 2020 („*Avizul consultativ P16-2019-001*”), și *Jidic v. România*, nr. 45776/16, § 80, 18 februarie 2020). Principiul retroactivității legii penale mai blânde s-a aplicat și în contextul unei reforme privind definirea infracțiunii (*Parmak și Bakır v. Turcia*, nr. 22429/07 și 25195/07, § 64, 3 decembrie 2019, și *Avizul consultativ P16-2019-001*, pre-citat, § 82).

49. În orice sistem juridic, oricât de clară ar fi formularea unei dispoziții legale, inclusiv a unei dispoziții de drept penal, există în mod inevitabil un element de interpretare judiciară. Întotdeauna aspectele ambigue vor trebui elucidate și va fi necesar de adaptat la schimbările de situație (*Del Río Prada*, pre-citată, § 92, și *Parmak și Bakır*, pre-citată, § 59). În plus, în practica juridică din Statele-părți la Convenție este bine-stabilit că jurisprudența contribuie în mod necesar la dezvoltarea progresivă a dreptului penal. Articolul 7 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea treptată a normelor de răspundere penală printr-o interpretare judiciară de la caz la caz, cu condiția ca rezultatul să fie în conformitate cu obiectul infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (*S.W. v. Regatul Unit*, 22 noiembrie 1995, § 36, seria A nr. 335-B, *Streletz, Kessler și Krenz v. Germania* [MC], nr. 34044/96 și altele 2, § 50, CEDO 2001-II, și *Vasiliauskas*, pre-citată, § 155). Absența unei interpretări jurisprudențiale accesibile și în mod rezonabil previzibile poate conduce chiar la constatarea unei încălcări a Articolului 7 în privința unei persoane acuzate (a se vedea, cu referire la elementele constitutive ale infracțiunii, *Pessino v. Franța*, nr. 40403/02, §§ 35-36, 10 octombrie 2006, și *Dragotoniou și Militaru-Pidhorni v. România*, nr. 77193/01 și 77196/01, §§ 43-44, 24 mai 2007; a se vedea, cu privire la pedeapsă, *Alimuçaj v. Albania*, nr. 20134/05, §§ 154-162, 7 februarie 2012). În caz contrar, obiectul și scopul acestei dispoziții – conform căreia nimeni nu ar trebui să fie supus unei urmăriri penale, condamnări sau pedepse arbitrare – ar fi înțelese greșit (*Del Río Prada*, pre-citată, § 93).

50. Curtea consideră că, spre deosebire de cazurile de reviriment jurisprudențial, o interpretare a domeniului de aplicare al unei infracțiuni care este în concordanță cu obiectul acestei infracțiuni trebuie, în principiu, să fie considerată previzibilă (*Jorgic v. Germania*, nr. 74613/01, § 109, CEDO 2007-III).

51. Atunci când trebuie să determine dacă o interpretare extensivă a legislației efectuată de către instanțele naționale era previzibilă în mod rezonabil, Curtea examinează dacă interpretarea respectivă a corespuns unei linii jurisprudențiale perceptibile sau dacă aplicarea sa în circumstanțe mai largi era, totuși, în concordanță cu substanța infracțiunii (a se vedea *Parmak și Bakır*, pre-citată, § 65). Instanțele interne trebuie să dea dovadă de o diligență deosebită la stabilirea elementelor constitutive ale unei infracțiuni într-un mod care să asigure previzibilitatea acesteia și care să fie compatibil cu esența sa (*ibidem*, § 77).

52. Curtea este de părere că utilizarea tehnicii „normei de trimitere” pentru a incrimina acțiuni sau omisiuni nu este în sine incompatibilă cu cerințele Articolului 7 din Convenție (*Avizul consultativ P16-2019-001*, pre-citat, § 74).

53. Pentru a respecta Articolul 7 din Convenție, o lege penală care definește o infracțiune prin tehnica „normei de trimitere” trebuie, totuși, să îndeplinească cerințele generale referitoare la „calitatea legii”, *i.e.* să fie suficient de clară, accesibilă și previzibilă în aplicarea sa (*ibidem*, § 72). Coroborate, norma de trimitere și norma la care se face trimitere ar trebui să permită persoanei vizate să determine – în caz de necesitate, cu ajutorul unei consilieri competente – comportamentul susceptibil de răspundere penală. Această cerință se aplică, de asemenea, în cazul în care norma la care se face trimitere are un statut ierarhic superior sau un nivel de abstractizare mai ridicat în sistemul juridic în cauză decât norma de trimitere (*ibidem*, § 74). Cel mai eficient mod de a garanta claritatea și previzibilitatea unei componente de infracțiuni bazate pe acest model este de a asigura că trimiterea este explicită și că norma de trimitere definește elementele constitutive ale infracțiunii. În plus, normele la care se face trimitere nu trebuie să extindă domeniul de aplicare al unei infracțiuni, astfel cum este definit de norma de trimitere. În orice caz, este de competența instanței naționale care aplică atât norma de trimitere, cât și norma la care se face trimitere să aprecieze dacă angajarea răspunderii penale era previzibilă în circumstanțele cauzei (*ibidem*, § 74).

b) Aplicarea principiilor generale în prezenta cauză

54. Revenind la prezenta cauză, Curtea observă că instanțele naționale au aplicat dispozițiile unei legi penale care au intrat în vigoare după producerea evenimentelor. Ea notează că reclamanta a fost condamnată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal, în noua sa versiune, și că singura diferență dintre textul noii versiuni și cel al vechii versiuni constă în expresiile utilizate pentru a desemna subiectul infracțiunii, pedepsele aplicate fiind identice (paragrafele 26 și 27 de mai sus).

55. Curtea notează, în principal, că legea penală anterioară, în vigoare la momentul evenimentelor, folosea expresia „persoană cu funcție de răspundere”, definind-o ca fiind o persoană care a ocupat funcția respectivă

printr-o metodă de numire sau alegere reglementată de Constituția Republicii Moldova și legile organice (a se vedea art. 328 alin. (3) lit. b) coroborat cu art. 123 alin. (2) din Codul penal, paragraful 26 de mai sus). Ea notează că părțile nu dispută faptul că reclamanta, în calitate de primar, se încadra în această definiție. Ea observă că, de fapt, în conformitate cu art. 112 din Constituția Republicii Moldova, metoda de alegere a primarilor trebuie să fie stabilită prin lege și că Codul electoral, care are statut de lege organică, reglementează în detaliu alegerea primarilor (paragrafele 24 și 25 de mai sus).

56. În continuare, Curtea observă că noua lege penală, care a intrat în vigoare în timpul examinării cauzei și în baza căreia reclamanta a fost condamnată, utilizează expresia „persoană cu funcție de demnitate publică” (a se vedea art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal modificat, citat la paragraful 27 mai sus). În principal, ea notează că definiția acestei noțiuni (a se vedea art. 123 alin. (3) din Codul penal modificat, citat la paragraful 27 de mai sus) era diferită de cea care corespundea expresiei „persoană cu funcție de răspundere”. Curtea observă că, spre deosebire de vechea definiție, noua definiție nu face nicio referire la legile organice ca norme care ar putea reglementa metoda de alegere prin vot a persoanelor vizate de această definiție. În același timp, ea constată că noua definiție stabilește două categorii de persoane care pot fi calificate ca deținând funcția de demnitate publică, și anume, pe de o parte, persoanele alese în funcție în cadrul unui sistem de vot reglementat de Constituție și, pe de altă parte, persoanele numite în funcție de către Parlament, Președintele Republicii sau Guvern. Curtea observă că, în timpul examinării cauzei, reclamanta a susținut, în principal, că ea nu îndeplinea criteriile stabilite în noua definiție, ceea ce constituia o interpretare restrictivă a noilor dispoziții penale.

57. Totodată, Curtea notează că în decizia sa din 11 noiembrie 2013 (paragraful 15 de mai sus), Curtea de Apel Chișinău a constatat că noua formulare care definea subiectul infracțiunii o înlocuia pe cea veche și că ambele versiuni erau echivalente. Prin urmare, Curtea de Apel Chișinău a aplicat o interpretare extensivă, care presupunea că primarii intrau în sfera de aplicare a noii definiții.

58. În conformitate cu jurisprudența sa, Curtea trebuie să verifice dacă această interpretare dată de către Curtea de Apel Chișinău în cauza reclamantei, confirmată ulterior de către Curtea Supremă de Justiție (paragraful 17 de mai sus), corespundea unei linii jurisprudențiale perceptibile sau dacă aplicarea sa extensivă a fost, totuși, în concordanță cu substanța infracțiunii și, prin urmare, a fost previzibilă în mod rezonabil (paragraful 51 de mai sus).

59. Curtea ia act de argumentul Guvernului, potrivit căruia aplicabilitatea noilor prevederi penale în cazul primarilor era o chestiune fără precedent și nu exista o jurisprudență anterioară în această privință. De asemenea, ea notează că nici reclamanta nu a contestat respectivul aspect. În acest context, Curtea amintește că absența unor precedente jurisprudențiale similare nu este

în sine decisivă pentru a aprecia previzibilitatea interpretării adoptate de către Curtea de Apel în prezenta cauză (a se compara cu *K.A. și A.D. v. Belgia*, nr. 42758/98 și 45558/99, § 55, 17 februarie 2005, și *Soros v. Franța*, nr. 50425/06, § 58, 6 octombrie 2011). Chiar dacă această interpretare ar fi fost făcută pentru prima dată de către o instanță națională, Curtea trebuie să verifice dacă în prezenta cauză abordarea Curții de Apel Chișinău a fost în concordanță cu substanța infracțiunii imputate reclamantei (paragraful 50 de mai sus și *Parmak și Bakır*, pre-citată, § 67). În acest sens, Curtea reamintește că trebuie să verifice dacă interpretarea în cauză a fost în conformitate cu textul dispoziției din legea penală citată aplicat în contextul său și dacă a fost rezonabilă (a se vedea *Jorgic*, pre-citată, § 105).

60. Curtea observă că nici instanțele naționale și nici părțile din fața sa nu au abordat chestiunea cu privire la motivele care au determinat legiuitorul moldovean să modifice formularea dispozițiilor penale relevante în prezenta cauză. Cu toate acestea, el a modificat conținutul art. 123 din Codul penal, făcând o distincție între vechea definiție a „persoanei cu funcție de răspundere” și noua definiție a „persoanei cu funcție de demnitate publică”. Într-adevăr, Curtea subliniază că, spre deosebire de vechea definiție, care includea o singură categorie de persoane (paragraful 55 de mai sus), noua definiție stabilește două categorii și, de asemenea, nu mai face referire la legile organice ca norme care ar putea reglementa modalitatea de vot a persoanelor care intră în sfera sa de aplicare (paragraful 56 de mai sus).

61. Prin urmare, Curtea constată că, spre deosebire de legiuitor, Curtea de Apel Chișinău, în cauza reclamantei, nu a făcut o distincție între cele două definiții menționate. Mai mult, ea notează că din materialele cauzei, așa cum i-au fost prezentate, nu rezultă că la acel moment existau alte elemente care să indice în direcția interpretării adoptate de către instanța de apel, de care Curtea ar putea ține cont pentru scopurile analizei sale (a se vedea, *a contrario*, *K.A. și A.D.*, pre-citată, § 59, și *Alimuçaj v. Albania*, nr. 20134/05, §§ 158-60, 7 februarie 2012). În aceste condiții, Curtea consideră că faptul că instanțele naționale nu au făcut o distincție între aceste două noțiuni, în situația în care legiuitorul face acest lucru, fără nicio justificare, nu poate fi considerat o interpretare conformă cu textul dispozițiilor în cauză. În plus, ea consideră că, prin această interpretare, Curtea de Apel a introdus o incertitudine suplimentară, în timp ce sarcina sa era de a elimina ambiguitățile din dispozițiile penale relevante în prezenta cauză (*Žaja v. Croația*, nr. 37462/09, § 105, 4 octombrie 2016).

62. De asemenea, Curtea observă că noua definiție de „persoană cu funcție de demnitate publică” a delimitat cercul de subiecți susceptibili de a fi urmăriți penal pentru infracțiunea de care a fost acuzată reclamanta. Prin urmare, ea era un element constitutiv al acestei infracțiuni și revenea instanțelor naționale să dea dovadă de o diligență deosebită pentru a clarifica domeniul de aplicare al acesteia (paragraful 51 *in fine* de mai sus). Cu toate acestea, Curtea consideră că respectiva cerință nu a fost îndeplinită în

prezenta cauză, deoarece Curtea de Apel Chișinău nu a avut diligența de a explica de ce noua definiție era echivalentă cu cea veche, deși formularea lor era substanțial diferită, și nu a răspuns în niciun fel la întrebarea dacă primarii, inclusiv reclamanta, se încadrau în vreuna dintre cele două categorii de persoane prevăzute de noua definiție.

63. De asemenea, Curtea observă că, după finalizarea procesului în privința reclamantei, dispozițiile respective au constituit obiect al altor interpretări judiciare. În primul rând, Curtea constată că, în hotărârile sale explicative, pronunțate *in abstracto*, Curtea Supremă de Justiție a dat o interpretare favorabilă reclamantei (paragrafele 32 și 33 de mai sus). Pe de altă parte, ea observă că aceeași instanță supremă, sesizată cu un recurs în anulare depus de către reclamantă, a dat o interpretare și mai diferită dispozițiilor relevante cauzei, care era defavorabilă reclamantei (paragraful 20 de mai sus).

64. În plus, Curtea consideră că această jurisprudență ulterioară reprezenta, de asemenea, o sursă de incertitudine. În principal, ea notează că interpretarea extensivă a colegiului Curții Supreme de Justiție care a examinat recursul în anulare s-a bazat pe definiția funcției de demnitate publică cuprinsă într-o normă din afara Codului penal, în timp ce acesta din urmă, în art. 123, prevedea deja noțiunea în cauză într-un mod diferit, fără a face trimitere la dispozițiile legii respective (a se vedea reiterarea principiilor relevante referitoare la „norma de trimitere” în paragraful 53 de mai sus). În plus, instanța de recurs în anulare pare să fi introdus o nouă dată de referință la aplicarea noilor dispoziții penale în cauză, și anume data adoptării primei hotărâri explicative a Curții Supreme de Justiție. Acest lucru ar implica faptul că dispozițiile respective puteau fi interpretate într-un anumit mod înainte de această dată și într-un alt mod după data respectivă, în pofida lipsei oricărei forțe obligatorii în dreptul intern a hotărârilor explicative ale Curții Supreme de Justiție (paragrafele 30, 31 și 34 de mai sus).

65. În orice caz, Curtea observă că, chiar dacă însăși jurisprudența ulterioară menționată mai sus este inconsecventă, ea nu reflectă neapărat interpretarea dată de către Curtea de Apel Chișinău în cadrul examinării procesului penal în privința reclamantei. Având în vedere circumstanțele particulare ale prezentei cauze, Curtea consideră că acest lucru este de natură să confirme lipsa de previzibilitate a acestei interpretări oferite de către Curtea de Apel Chișinău.

66. Cu referire la argumentul Guvernului, potrivit căruia reclamanta avea în orice caz statut de persoană publică, purtând răspundere penală pentru actele săvârșite în această calitate, Curtea accentuează că excesul de putere comis de către un funcționar public este o infracțiune care se pedepsește în baza unei alte prevederi din Codul penal, și anume art. 328 alin. (1), și că pedepsele aplicate pentru această infracțiune sunt considerabil mai blânde decât cele prevăzute la art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal (a se vedea paragraful 27 de mai sus). De asemenea, ea consideră că faptul că acțiunile

reclamantei au fost calificate în baza unei alte prevederi penale nu are nicio influență asupra concluziilor la care a ajuns mai sus, și anume că, după intrarea în vigoare a noii legi penale, reclamanta nu ar fi putut prevedea în mod rezonabil că va fi urmărită și condamnată în baza art. 328 alin. (3) lit. b) din Codul penal.

67. Având în vedere cele expuse *supra*, Curtea consideră că, de fapt, constatările instanțelor naționale nu erau previzibile în mod rezonabil. Prin urmare, a existat o încălcare a Articolului 7 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

68. Invocând prevederile Articolului 6 § 1 din Convenție, reclamanta s-a plâns că instanțele naționale, în principal Curtea Supremă de Justiție în decizia sa din 30 iulie 2014, nu au oferit un răspuns la argumentul său bazat pe principiul retroactivității legii penale mai blânde.

69. În lumina raționamentului care a condus la constatarea unei încălcări a Articolului 7 § 1 din Convenție, Curtea consideră că în circumstanțele prezentei cauze nu este necesar să examineze separat plângerea reclamantei în baza Articolului 6 § 1 din Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

70. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

71. Reclamanta a pretins 20.000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral.

72. Guvernul a considerat că această sumă este excesivă.

73. Curtea acordă reclamantei 3.600 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută reclamantei suplimentar la suma respectivă.

B. Costuri și cheltuieli

74. Reclamanta a pretins 6.308 EUR pentru costurile și cheltuielile pretins suportate în cadrul procedurii din fața Curții. În sprijinul pretenției sale, ea a prezentat o copie a contractului încheiat cu avocatul său, o listă detaliată a orelor pe care ultimul le-ar fi petrecut lucrând la prezenta cauză, precum și alte documente.

75. Guvernul a contestat această pretenție.

76. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și a cheltuielilor sale numai în măsura în care s-a demonstrat că

acestea au fost efectiv și în mod necesar suportate, și se încadrează într-un quantum rezonabil. În prezenta cauză, având în vedere documentele pe care le deține și criteriile de mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantei suma de 2.500 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în cadrul procedurii din fața ei, plus orice taxă care ar putea fi percepută reclamantei.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă plângerea formulată în baza Articolului 7 § 1 din Convenție;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 7 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște* că nu trebuie să examineze separat admisibilitatea și fondul plângerii în baza Articolului 6 § 1 din Convenție;
4. *Hotărăște*
 - a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data devenirii definitive a hotărârii în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda Statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data transferului:
 - i. 3.600 EUR (trei mii șase sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral;
 - ii. 2.500 EUR (două mii cinci sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută reclamantei, pentru costuri și cheltuieli;
 - b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează a fi achitată o dobândă adițională la sumele de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
5. *Respinge* restul pretenției cu privire la satisfacția echitabilă.

HOTĂRÂREA TRISTAN v. REPUBLICA MOLDOVA

Redactată în limba franceză și comunicată în scris la 4 iulie 2023, în baza
Articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Dorothee von Arnim
Grefier adjunt

Arnfinn Bårdsen
Președinte